

[Transcript] Forklart / Endelig en gladnyhet om penger!

Heve styringsrenten med 0,25 prosentaneter.

Igen, igen og igen har chefen for centralbanken Ida Vollen Bakke gått opp på den blå talerstolen hos Norges Bank med én beskjed.

Med 0,25 prosentaneter, med 0,5 prosentaneter, med 0,25 prosentaneter, til 4 prosent.

Med andre ord, det blir dyre og dyre å ha lån i banken.

Og det samtidig som det også blir dyre å handle mat, å kjøre bil og å reise på ferie.

Men denne uka kom endelig glannigheten som kan løse litt på det stramme budjetet.

Ja, skal vi tyvlåne og lett omskrive salige Vinsten Churchills berømte sitt hatt, så er vi ikke ved slutten.

Vi ser ikke en gang byggjennelsen på slutten, men forhåpentlig ser vi slutten på byggjennelsen.

Du hører på forklart fraftenposten.

Hver dag forklare vi én nyhetsak å gi deg det du trenger for å forstå.

Er inflasjonstoppen nått?

Det er tårsta 14. september, og jeg heter Jenny Følland.

Denne uken fikk vi et lite lysglimt for lommobøkene våre frem i tid.

For inflasjonstoppen kan være forbi alt, samtidig som rentetoppen i de minste rikker nærmere.

Fersketal vise nemlig at priskarusellen nå er litt mindre häftig enn talknuserne flest ventet seg.

Sindre heilal økonomiekommentator i E24

de talne som kom nå den uka, de er jo, som du sier, litt annerledes.

Det er talknuserne og analytikere så for seg.

Folk eller talknuserne, de som lager prognoser,

trodde at talene fra CSB ville komme inn enda en del høyre.

Men så har vi også viset historisk at ekspertene ofte bomer på inflasjon.

Det vi så nå har, var blant annet, at matpriserne faktisk fallt litt kraftig.

Så ændringen nå på en måned er at årsveksten i inflasjonen har dømpet seg fra 5,4 til nå 4,8 prosent.

Og mye av denne dømpingen kommer av at strømpriserne har vært lav i det siste.

Men det er jo omtrent her det vinner å bli litt komplisert.

For de som jobber med inflasjon ser nemlig på to ulike tall.

Det første er totale inflasjonen som forteller om hele landets prisvekst.

Og det er det tallet som nå er på 4,8 prosent.

Men det er kjerninflasjonen som er viktig for Norges Bank.

Sindre, hva er kjerninflasjon?

Kjerninflasjonen skreller vi vekk, strøm og avgifter.

Dette tallet er Norges Bank priser mer om,

fordi det skal vise hva som er den underliggende.

Inflasjon over tid uten andre forstyrrelser.

[Transcript] Forklart / Endelig en gladnyhet om penger!

Stadi er likevel årsveksten her.

I kjerninflasjon på 6,3 prosent, og det hører vi jo.

Det er svært mye høyere enn vi har vært vant med historisk.

Vi snakker egentlig om inflasjon.

Hvorfor hopper vi nå over til Norges Bank og rentehevinger?

Rentehevingen er centralbankens fremste våpen for å kjøre.

Det er fremste våpen for å slå ned på forbruket.

Det er gjennom også på den brennheteprisveksten.

Nå som inflasjonen dimper seg, er det tegn på at disse rentehevingene har begynt å sparke fra seg.

Det betyr at når centralbanken gir meg en høyere rente, er det for at jeg ikke skal kjøpe så mye andre ting.

Det skal gjøre litt vondt for oss alle.

Det skal få oss å holde mer igjen på.

Peng i bruken, så vi bruker mindre penger, og prisen etter hvert dimper seg.

Hvis det her er toppen av inflasjon, når vi kanskje toppen av rentehevingen?

Det er det vi absolutt kan håpe på.

Mestansynlig kommer det en renteheving til om en uke.

Men muligens, i beste fall, blir det den siste.

Gib i.

Det er egentlig gode nyheter, og grunnen til at det blir sånn er fordi det er kjerneinflasjonen når Norges Bank prøver å styre med rentehevinger.

Når det nå bremser litt, er det mindre behov for å skru opp renta.

Det betyr ikke at du får lavere rentet i løpet av neste mån, for det er nemlig forsinkelser i systemet.

Når centralbanken hever renta, kan det ta måneder for din bank hever din rente.

Hvis det kommer en heving om en uke,

vil vi ikke merke den ordentlig netbanken for nærmere hjul.

Bankene har en varslingsfrist på 8 uker før de kan sette opp renten på vårt bolagen, og så tar de enda lenger tid før det viser seg til fulle på de månedlige låneforfallene vi har til banken.

Hva forteller det her også da om det som skjer sånn helt overrødende er det her egentlig?

Er det god nuse?

Det er absolutt god nuse, for vi må ha inflasjonen ned.

Det betyr ikke at dyrtiden er over, men det kan være slutten på begynnelsen av dyrtiden.

Slutten i all fall på at angreppene på lommobuka bare fortsetter og fortsetter.

Samtidig så faller han taklig i prisen i butikken, så folk vil jo merke at jeg dårlig råd også når det verste er over.

Så vi kan ikke ta gleden helt for gitt til er, for det er noen ting som kan ødelegget.

Sindra, du har jo sagt til meg før at det er viktig at prisenet vokser. Hvorfor er det viktig?

Det er litt og forutsigbar inflasjon.

La oss si om 30-2%.

Det viser en økonomikontrollert vekst, med litt økte priser og litt økte inntekter hvert år.

[Transcript] Forklart / Endelig en gladnyhet om penger!

Ja, og det går nedover, det som kalles deflasjon, det er jo heller ikke bra.

Nei, det kan være en dødlig cocktail, det kan være enda mye verre enn selve ganske høy inflasjon.

Hvis du forventer at et nettbrett eller en tørketrommel koster mindre neste mån,

så venter du gjerne med å kjøpe den, hvis vi ikke har det spiralt på hvorfor den nå.

Og hvis alle venter, så bruker ingen penger. Da får den spiral av fall og slapp vekst og lite optimisme.

Så de to prosentene som vi snakket om, det er en sikkerhetsmargin?

Ja, rundt det nivå, det er en god margin som viser en kontrollert vekst godt over nu.

Så hvis det skulle gått nedover, betyr det at økonomien faller, og det er jo ikke bra.

Men den retningen vi går nå, kan jo også bety økonomikrise, gjør det ikke det?

Hvis prisene begynner å galopere raskere, og raskere det, og det centralbankene nå prøver å stoppe.

Forventningene våre til at prisene skal øke, det kan gjøre at forventningene øker desto mer.

Da kan også mange bedrifter benytte anledningen til å heve sine egne priser.

Og når forbrukerne sliter med å vite hva prisen er, kan man klynke til med prisøkning.

Hvis alle gjør det, så øker forventningene også til lønnsøkning, og så er vi gang med en rundans.

Og da skal det ofte godt gjøres at lønnen også henger med på denne prisveksten.

Da blir det fort en leve kostnadskrise at vi får stadig mindre å rute med.

Men det her er jo worst case, et scenario hvor centralbanken ikke hever styringsrenta for å slå ned på inflasjon.

Men det gjør det jo, og tallene som kom nå den uka, kan fortelle oss at centralbanken har klart jobben sin.

Kan vi nå endelig pust ut igjen, Sindre?

Ja, og vi kan huske på at inflasjonen er notorisk vanskelig å få utsedd av viset at ekspertene bommer oss så historisk gang på gang på gang.

Og derfor er en del ting som kan ødelegge litt for den veien inflasjonen nå er på.

Noen litt særnorske ting også, som en svak krona som stadig kan gi oss litt dyre, importerte høstkollektjoner og nettbrett.

Så har vi leieprisene som er ganske ubereinlig, og som i seg selv også kan bidra til å holde liv i priskaloppen.

Så har vi matprisene som er blitt ganske ubereinlig, og hvor de ikke er så lenge så lett å forutse endringen fra mån til måneden i dagligvar.

Og så har vi jo strøm. Nå ser denne vinteren ut å bli relativt billig forhold til de to foregående vinterene.

Men en langvarig sprengkull på kontinentet kan raskt endre strømreiningen ganske drastisk.

I tillegg til disse fire tingene, altså matpriser, krona, leiepriser og strøm, så spiller også lønn en viktig roll her.

Hvis man får mer penger, så bruker man mer penger, og da øker også etterspørslen.

Og hvis flere vil ha noe, så stiger den i prisene.

Dermed kan man få mer inflasjon, så det er jo viktig at lønnsøkningen også framover ikke tar helt da.

Da kan vi få en spiralt der også, men når det er sagt, så har jo partene i norske viset seg veldig ansvarlig så langt.

Jeg tror det er under relativ kontroll.

Nå om en uke skal, som sagt, Ida Wollenbakke igjen møte opp på tallerstolen, og sannsynligvis

[Transcript] Forklart / Endelig en gladnyhet om penger!

fortelde om enda en renteving.

Og glanigheten her er at det kan være siste gang, i hvert fall en av de siste.

Så betyr det at renta kommer til å gå ned over nå, eller?

Det er vanskelig å si, og så det har vi sett veldig vanskelig å få utsett, og selv Norges Banks renteplaner pleier nesten alltid å endres fra det som opprinnelig ligger der.

Men jeg ser jo at optimister nå begynner å antyde at det kan komme rentekutt alt neste sommer.

Ikke ta det for gitt, det kommer til å avhenge veldig mye av hva disse inflasjonstallene viser.

Også fremover. Og så har vi en liten X-faktor. Det er norsk økonomis lyspunkt her og nå.

Vi har fremdeles en usett vanlig lav ledighet, men hvis den begynner å sticke oppover, da kan mye råkkes ved, og da kan også rentekutt komme raskere ser ut til nå.

Vi kommer til å leve en litt dyr hver dag fremover også. Hvordan skal vi tilpas hos den hver dagene?

Det er lurt å stramme inn livreima, og for all det er like begynne å få vent at det skal komme rentekutter rundt hjørnet.

Det kan også ta år før den kommer.

Bruk mindre penger, mindre på reiser, opplevelser og moro.

Bruk mindre på alt som ikke er strengt nødvendig.

Og prioriterer det som gir oss takk over hovedet, mat på bordet, det aller viktigste.

Og så bør vi jo se da på om vi kan kutte litt i de største utgiftene vi har.

Prute på bolåne, hvis det er mulig, for skikkeling og utsette opphusning og ny garasje om det er mulig.

Vi kan ha det litt gøy, ikke sant?

Vi kan jo ha det litt gøy, og det er mye lettere å ha det gøy hvis vi har kontroll over egen lommobok.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten.

Det var Sindre Heidel, som tok deg gjennom hvorfor inflasjonen endelig bremses litt.

Denne episoden er laget av Olaf Eggersvik og meg Jenny Følland.

Resten av forklart er David Vokani, Synesø Hol og Anders Weberg.

Liden du hørte er fra Norges Bank.

Denne videoen har du hørt om.

Det er en ny video.

Det er en ny video.

Det er en ny video.

Og Anders Weberg. Liden du hørte er fra Norges Bank.

Er du glad valget over?

Fitter akkurat nær så glad.

To år til neste gang, med forferdelig flau valgkampstønt.

Vi skal snakke om det, og så skal vi få dag søres og brikke til mening om Kylie Jenner.

Sterke meninget, ja.

Og så er vi innom Jimmy Fallen og Danny Mastersen blant annet.

Hør på prolet i Aftenposten-appen eller hos Podny.